

Квітка осені

На початку осені згасає літнє розмаїття квітів, але з'являються бутони шедевра осені — пізньоцивіту. Ця рідкісна рослина відома багатьом квітникам, але в наших садах зустрічається не дуже часто.

Пізньоцивіт осінній (*Colchicum autumnale*) належить до родини лілійних, налічує близько 65 видів.

Латинська назва колхікум походить від грецького слова «Колхіда» — місцевості, де ці квіти можна побачити і сьогодні. Українська назва відображає фенологію рослини.

Колхікуми — багаторічні бульбоцибулині рослини, що утворюють кущі висотою 15—50 см. Бульбоцибулині великі, овальної або яйцеподібної форми, 2,5—6 см завдовжки, зверху вкриті темно-бурими шкірястими лусочками. На верхівці нарости, на яких

розташовані бруньки відновлення. Восени на поверхні ґрунту з'являється невелика біла трубочка, яка пізніше набуває забарвлення, властивого даному виду. Квіти — лілко- або келихоподібної форми, найчастіше фіолетові і рожеві, рідше жовті та білі. Квітка має шість загострених пелюсток та шість тичинок.

Листя лінійне, зібране в прикореневу розетку, з'являється воно навесні або в період цвітіння. Майже одночасно з листям утворюються яйцеподібні насінніві коробочки. Ще до початку літа в них досягає округле велике насіння. Потім рослина в'яне, а стара бульбоцибулина відмирає. Замість неї утворюється нова, і рослина продовжує жити.

У декоративному садівництві найбільш поширені такі види пізньоцивіту.

Пізньоцивіт осінній — найвідоміший з усіх. Квіти великі, келихоподібної форми, близько 7—10 см у діаметрі, рожеві. Цвіте наприкінці серпня — на початку вересня.

Пізньоцивіт Боримуеллера. У природних умовах зустрічається в Сирії та Ірані. Квіти рожево-бузкові з пурпурним відтінком біля основи, діаметр — 8 см. Цвіте в першій половині вересня.

Пізньоцивіт візантійський. У культуру введений давно, але малопоширений. Квіти бузково-рожеві і значно більші, ніж у пізньоцивіту осіннього. Одна бульбоцибулина утворює до 12 квітів. Цвіте у вересні. Рекомендується для озеленення та букетів.

На основі гібридизації селекціонери створили ряд сортів пізньоцивіту. Найпоширеніші Уотерлілі і Джайєнт. У першого з них квіти великі, фіолетові, густомахрові, цвісти починає у вересні. Використовується для озеленення і зрізування. У Джайєнта великі рожево-фіолетові квіти з білою плямою в центрі. Цвіте наприкінці вересня. Рекомендується для групових насаджень.

Агротехніка вирощування. Колхікуми — невибагливі рослини, добре ростуть у напівзатінку кущів та дерев і на відкритих місцях. Але найкраще розміщувати їх на спеціальних клумбах, альпійських гірках, міксобордах, що дасть можливість милуватися ними. Найсприятливіші для них родючі, пухкі, помірно вологі ґрунти. Розмножують пізньоцивіт насінням та вегетативно. Але сіянці зацвітають лише на 6—7-й рік, тому краще користуватись вегетативним способом. Садять

Дерев'ій звичайний

Звернутися до читачів «ДСГ» мене примусив один випадок. Влітку лежав у лікарні, бачив, як сусід по палаті, крім основних захворювань, страждав від частих носових кровотеч та геморою. Вийшовши у невеликий садок лікарні, знайшов там кілька стеблин дерев'їю звичайного і приніс хворому. Сусід досить скептично поставився до моїх методів лікування, проте, отримавши згоду лікаря, приймав настій та робив примочки з дерев'їю. Вже через кілька днів почував себе набагато краще. Обіцяв і вдома лікуватись за моїми рецептами.

Дерев'ій користується любов'ю і повагою нашої родини. Можливо, колись на цю рослину звернуть увагу квітників, адже, вважаю, вона по-своєму гарна. Згадайте поле в середині літа. Від

виснажливої спеки та пекучих вітрів інші зелені рослини слабшають, никнуть, грубішають, а дерев'ій, як стійкий солдатик, стоїть, дотягнувшись до злаків. Та ще й зацвіє! Так і простоїть він усе літо, прикрашаючи вигорілу місцевість, стоятиме й восени. Навіть коли випаде перший сніг, засохне, але буде здійснюватися над снігом.

Цвіте дерев'ій у червні — вересні. Квіти дрібні, зібрані в крихітні кошики, що складають щиток, а щитки — суцвіття. Ним і закінчується стебло. Квітки найчастіше бузкові, білі або рожеваті, але високо в горах можуть бути від рожевих до темно-червоних (таке забарвлення приналежить запилювачів, яких там мало).

Читав, що дерев'ій використовували і в глибоку давнину. Як виникла назва

цибулини в липні, великі на глибину 20 см, середні — 10, дрібні — 5—10 см. Великі та середні цибулини доцільно висаджувати за схемою 20×20, а дрібні — 10×10 см. Через 2—3 роки утворюється гніздо, на 5—6-й рік рослини слід пересадити, розділивши гнізда. На зиму грядки мульчують листям, торфом або перегноєм.

Лікарські властивості. Пізньоцвіт належить до стародавніх лікарських рослин. Лікували хвороби ним ще у древньому Єгипті, Індії, дещо пізніше почали застосовувати греки. В Європі від ревматизму вживали насіння пізньоцвіту на вині. Цілющі властивості рослини зумовлені наявністю в бульбоцибулинах алкалоїдів, головним чином колхіцину і колхаміну. У невеликій кількості колхіцин сприяє розширенню капілярів. Використовують його також для лікування ревматизму та подагри, а препарати з колхаміну — як ефективний засіб проти ракових захворювань шкіри.

В генетиці та селекції рослин колхіцин використовують для затримки розщеплення хромосом при поділі клітинних ядер.

Сама рослина та препарати з неї дуже токсичні, тому займатися самолікуванням не можна. Використовувати пізньоцвіт слід тільки під наглядом лікаря. Доглядаючи за ним, також будьте обережні, обов'язково мийте руки.

Якщо ви зацікавилися цією рослиною, посадіть її на своїй ділянці. І вона не залишиться в боргу: подарує вам багато приємних хвилин.

В. Карпенко,
вчений агроном,
258211, Черкаська обл.,
Черкаський р-н, с. Хацьки.

рослини? Герой Троянської війни Ахілл лікував нею рани своїх бійців. На його честь рослину назвали Achillea. Наші предки слов'яни називали його порізняком, кровавником. Ним зупиняли кров, порізавшись ножом, серпом чи косою. Знахарі лікували воїнам рани, що загоялися швидко, без нагноєння, зупиняли кровотечі, використовуючи як з листя деревію або суху потовчену траву. Як розповідають літописи, завдяки цій рослині онук Дмитра Донського позбувся кровотечі з носа.

Це дуже популярний лікувальний засіб, тому його широко використовуює наукова та народна медицина. Рослина вистить речовини, що сприяють згортанню крові і діють ефективніше, ніж якийсь медикамент, як хлористий каль-

У природі й на городі

цій. Тому «траву воїнів» з давніх-давен вживали від внутрішніх кровотеч. Лікували виразкові хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки, розлади шлунково-кишкового тракту, хвороби печінки, нирок та сечового міхура, відсутність апетиту. Дає ефект використання деревію від облісіння, лишая, фурункулів, нудоти, головного болю, для збільшення молока у матерів, що годують дітей, та як протиглистний засіб.

Нашим жінкам-красуням раджу виготовити суміш з деревію і квітів ромашки. Вмиваючись щоранку таким напаром, зробите шкіру обличчя бархатистою, з матовим відтінком, ліквідуєте її надмірну жирність, а мийочи волосся, стимулюватимете його ріст.

Ті, хто тримають худобу, знають, що деревію — поживний корм, збагачений вітамінами. У луківництві займає третє місце (після злакових та бобових).

На своїй дачній ділянці маю невеличкий садок. Тут також деревію став у пригоді як ефективний нехімічний

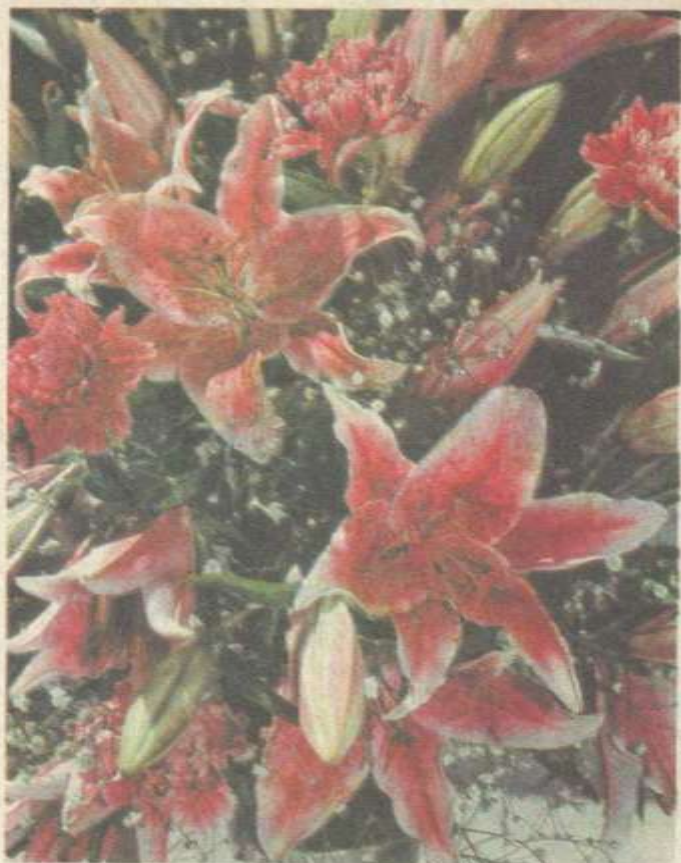
засіб проти шкідників. У червні-липні подекуди можна помітити оголені, зовсім без листя кущі агрусу, його з'їла ненажерлива гусінь. Тому, якщо на кущі хоча б частина листя пошкоджена, негайно обробляю відваром деревію, ромашки або поспіаю тютюновим пилом. Від яблуневої медяниці також застосовую відвар деревію (700—800 г сухого листя, подрібненого стебла залити 7—8 л окропу, настояти 2—3 дні, процідити і додати мильної води). Обробляю яблуні ще до розпускання плодівих бруньок та вильоту окриленого метелика.

Росте деревію по всій Україні. Збирають ахіллесову траву під час квітнення. Зрізують тільки верхівки стебел, а знизу обривають листя. Сушать на горищі, зберігають у жерстяних коробках.

Зверніть увагу на цю чудову, улюблену народом рослину!

А. Крижанівський,
м. Київ

Квіти України

Під такою назвою у 1995 році будемо мати ще один додаток до журналу «Дім, сад, город».

Щоквартальник «Квіти України» започатковуємо на численні побажання наших читачів — любителів і професійних квітників.

Сподіваємося на вашу підтримку і впевнені, що новий журнал буде щирим порадиником і необхідним джерелом інформації для тих, хто захоплюється найкращим витвором природи — квітами.